

[Erik Eriksen.]

klaring, man fik fra regeringshold, men det er i hvert fald realiteten. En helt usædvanlig kombination af faldende råvarepriser og højkonjunktur hos vore største kunder skabte betingelserne for en kraftig produktionsfremgang herhjemme. Skønt disse gunstige betingelser fortsat var til stede, tydede et og andet på, at denne højkonjunktur ligesom var ved at ebbe ud i løbet af 1959, og at en årsag var, at landbrugets indtægter både fra eksport og fra hjemmemarkedet ikke fulgte med i opgangen. En anden årsag var begyndende stigninger i omkostningsniveauet, skønt vi som følge af landbrugsvarernes afsætningsforhold havde stabilitet i pristallet.

Med dette væsentlige forbehold havde vi gode tider, ligesom tilfældet var i det øvrige Europa, men i dag kan vi se, jeg ved ikke, om det er for stærkt et udtryk at sige, at dødsdommen over de gode tider er blevet udfærdiget af regeringens økonomiudvalg, formentlig under forsæde af den højtærede økonomiminister hr. Bertel Dahlgaard, og det skete med beslutningen om at fortsætte den omfattende offentlige støtte til byggeriet. Det skete trods en stærkt forøget aktivitet hos de private bygherrer. Resultatet blev ikke til at tage fejl af, og på væsentlige punkter kendte vi det igen fra 1954. Også dengang havde vi en socialdemokratisk domineret regering med den nuværende højtærede statsminister som finansminister. Denne regering satte sig for at tilvejebringe en kraftig, hvad jeg dengang kaldte hjemmestrikket, højkonjunktur, og i 1954-55 endte det som bekendt med indskrænkning i den økonomiske aktivitet, med arbejdsløshed, med øget skattepres og nedgang i investeringerne.

Disse virkninger slap vi for i 1959 og 1960, men det er værd at huske, at underskuddet på betalingsbalancens løbende poster i 1960 ikke var meget mindre end i krisåret 1954. Når vi ikke har fået nogen kriselovgivning i denne omgang, skyldes det fremfor alt det held, at højkonjunktoren det foregående par år har skænket os en ganske pæn valutabeholdning, og siden har optagelsen af offentlige udenlandske lån og privat gældsætning helt udsløttet sporene i valutabeholdningen af den senere tids forringede stilling.

Regeringens overophedning af konjunkturerne blev, må jeg også nævne, udgangspunktet for den uro, der i 1960 bredte sig på arbejdspladserne. En kraftig lønglidning sattes i gang, og det blev stadig mere tydeligt, hvorledes industriproduktionen måned for måned tabte i tempo, så at den ved nytår kun lå en ubetydelighed over niveauet fra det foregående nytår. Eksportens problemer voksede for os, ikke mindst over for fællesmarkedets lande, og renten steg mod nye højder. Importen udviste en klart stigende tendens. Der var et og andet, der kunne tyde på, at de gode tider var på vej ud. Alle den økonomiske udviklings vejskilte syntes i hvert fald at pege i den retning.

Dette refererer jeg, fordi det var på denne baggrund, arbejdsmarkedets parter satte sig til forhandlingsbordet. Det var oplagt, at forhandlingerne måtte blive overordentlig vanskelige. Det må i denne forbindelse fremhæves, at regeringen ikke på noget tidspunkt gjorde parterne og offentligheden bekendt med sit syn på følgerne af en væsentlig forøgelse af omkostningsniveauet. Det kunne regeringen i hvert fald have gjort, det har jeg lidt mere at sige om. Hertil vil man måske fra regeringens side anføre, at der jo fra tid til anden er faldet en bemærkning om ikke at leve over evne og andet af samme skuffe. Man ved jo godt, hvordan den slags taler opfattes; det er i realiteten ganske uden virkning, når det bliver sagt på denne måde; det bliver opfattet som en festtale. Nej, det, der skete, var tværtom, at regeringen skærpede appetitten ved under valgkampen stadig at fremhæve de gode tider, som — underforstået — regeringen havde skabt med sin politik. Det var, ligesom man lagde op til en overbelastning af vor økonomi, og jeg finder, at regeringen og da specielt den højtærede statsminister på dette punkt står med et meget betydeligt ansvar, for der er vel ingen tvivl om, at netop en socialdemokratisk statsminister skulle have de bedste muligheder for i denne forbindelse at sige fagbevægelsen et alvorsord i tide. Det har da i hvert fald tidligere socialdemokratiske statsministre gjort. Det er jo en kendsgerning, at der altid vil være en nøje sammenhæng mellem løn og beskæftigelse, og derfor var det givet, at det netop er de grupper, der lod sig forlede til at skrue forventnin-